

Ο ΥΠΝΟΣ ΤΩΝ ΑΝΘΕΩΝ.

Τὰ πολλαπλᾶ φαινόμενα τῶν κινήσεων τῶν φυτῶν δυνάμεθα, καθ' οὓς τρόπους τὰ ἐξετάζομεν καὶ τὰ παρατηροῦμεν, νὰ διακρίνωμεν εἰς διάφορα εἶδη καὶ νὰ υπαγάγωμεν αὐτὰ εἰς διαφόρους κανόνες. Πολλὰ καὶ πολλάκις ἐπαναληφθέντα πειράματα μᾶς διδάσκουσιν, ὅτι ὠρισμένα τινὰ φαινόμενα κινήσεων ἀνάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κινήσεων, αἷς κάμνει πᾶς αὐξανόμενος καὶ ἀναπτυσσόμενος ὁργανισμός. Ἐὰν π. χ. μικρὸν τινὰ βλαστὸν μεταφέρωμεν ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς, μετ' ὀλίγον χρόνον παρατηροῦμεν ὅτι ὁ καυλὸς αὐτοῦ κλίνει πρὸς τὴν διεύθυνσιν, ἣν ἀκολουθοῦσιν αἱ ἀκτῖνες τοῦ φωτός καὶ πρὸς ταύτην κοιλάινεται. Ἡ καμπὴ αὕτη προέρχεται ὡς ἐκ τῆς ἀνίσου αὐξήσεως τῆς φωτιζομένης καὶ τῆς ἐν τῷ σκότει διατελούσης πλευρᾶς τοῦ καυλοῦ. Ἐτέρωθεν πάλιν δυνάμεθα τὰς κινήσεις τῶν φυτῶν νὰ διακρίνωμεν εἰς κινήσεις, αἵτινες διὰ νὰ γίνωσιν ἔχουσιν ἀνάγκην τῆς ἐπιδράσεως τοῦ φωτός, τῆς βαρύτητος, τῆς θερμοκρασίας, τῶν μεταβολῶν τῆς τελευταίας ταύτης κτλ. καὶ εἰς κινήσεις, αἵτινες εἶνε ὅλως διόλου ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐξωτερικῶν συνθηκῶν καὶ δυνάμεων. Τὰς πρώτας οἱ βοτανικοὶ συνειθίζουσιν νὰ ὀνομάζωσι παρατονικάς, τὰς δὲ τελευταίας αὐτονόμους ἢ αὐτομότους κινήσεις. Τέλος δὲ δύναται ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ὄργανον νὰ ἐκτελέσῃ ἅπαξ μόνον, ἢ καὶ πολλάκις νὰ ἐπαναλάβῃ, μίαν κίνησιν πρὸς ὠρισμένην τινὰ διεύθυνσιν, καὶ τὴν κίνησιν ταύτην λέγουσιν οἱ εἰδήμονες περιοδικήν. Αἱ εἰς τὸ φυτικὸν βασίλειον μᾶλλον διαδεδομέναι καὶ συγχρόνως ἀξιοπεριεργώταται περιοδικαὶ κινήσεις εἶνε ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας ὁ μὲν Λινναῖος ὠνόμασεν ὑπνωτικάς, ὁ δὲ Δαρβῖνος νυκτιτροπικάς κινήσεις. Ὅχι μόνον τὰ φύλλα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄνθη πολλῶν φυτῶν δεῖκνουν κατὰ τὴν ἡμέραν διάφορον θέσιν ἐκείνης, ἣν εἶχον τὴν νύκτα. Πλεῖστα ὅσα ἄνθη καὶ ἀνθύλλια μένουσι τὴν ἡμέραν (καὶ μάλιστα ὅταν ὁ καιρὸς ᾖ καλὸς καὶ ὁ οὐρανὸς αἰθριός) ἀναπεπταμένα, τὴν δὲ νύκτα κλείονται. Ὁ Λινναῖος, ὅστις πρῶτος πολλὰς ἐπεχείρησε παρατηρήσεις καὶ ἐρεῦνας περὶ τῆς θέσεως τῶν φύλλων κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα καὶ ἐδημοσίευσεν αὐτὰς ἐν ἰδιαιτέρῳ συγγράμματι, χαρακτηρίζει τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐπὶ τὸ ποιητικώτερον „ὑπνον“ τῶν φυτῶν. Οἱ μεταγενέστεροι βοτανικοί, οἱ ἀσχοληθέντες περὶ τὸ αὐτὸ θέμα, παρεδέχθησαν τὸ ὄνομα τοῦτο, ὡς π. χ. ὁ γάλλος Dutrochel: „Du reveil et du sommeil des plantes“, ὁ Royer „Essai sur le sommeil des plantes“, ὁ Mechain „The spleep of plantes“ κτλ. Ἀλλ' ἐν τούτοις εἰς οὐδένα ἐκ τῶν εἰρημένων φυσιοδιφῶν ἐπῆλθεν ἴσως ἡ σκέψις, ὅπως ἀναζητήσῃ φυσιολογικὴν τινὰ ἀναλογίαν μεταξὺ τοῦ „ὑπνου“ τῶν φυτῶν καὶ τοῦ ὑπνου τῶν ζώων. Ἐπειδὴ δὲ πραγματικῶς οὐδεμία τοιαύτη ἀναλογία ὑπάρχει, ἡναγκάσθη ὁ Δαρβῖνος νὰ παραισ-αγάγῃ ἀντὶ τοῦ „ὑπνου“ ἕτερον ὄνομα, τὸν *νυκτιτροπισμόν* (!)

Ἡ λειτουργία τοῦ ἄνθους συνίσταται, ὡς γνωστὸν, εἰς τὴν μόρφωσιν καὶ τὸν σχηματισμὸν καρποῦ καὶ σπόρου. Ἵνα δὲ ἐπιτύχῃ τοῦ βαρυσημάντου τούτου διὰ τὸν βίον τοῦ σκοποῦ ἔχει τὸ φυτὸν τοὺς πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενους στήμονας. Ἐκτὸς τούτων σπουδαῖον διαδραματίζουσι πρόσωπον καὶ τὰ περιάνθια λεγόμενα. Ὑπάρχουσι φυτὰ, ὧν τὰ περιάνθια, ἂν οὐ ἔφθασαν εἰς ἐν ὠρισμένον σημεῖον ἀναπτύξεως, ἀνοίγονται, μένουσιν ἐν τοιαύτῃ καταστάσει μακρὸν ἢ βραχὺν χρόνον καὶ ἔπειτα ἢ νωπὰ, κατὰ τὸ φαινόμενον, καταπίπτουσιν, ἢ

ἂν οὐ πρῶτον μαραινθῶσι, συμπαρὰσύροντα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συγχρόνως καὶ τοὺς στήμονας. Ἡ διάρκεια τῆς ἀνθήσεως εἶνε εἰς τινὰ μὲν τῶν φυτῶν ὀλιγώροτος, εἰς ἄλλα δὲ διαρκεῖ πολλὰς ἡμέρας καὶ ἐβδομάδας. Τὰ ἄνθη, ὧν ἡ ἐξάνθησις διαρκεῖ μόνον ὀλίγας ὥρας, ὀνομάζουσιν ἐφήμερα. Ἐν ᾧ ἐκ τούτων πολλὰ ἀνοίγουσι τὰ πέταλά των κατὰ τὰς ὥρας τῆς προμεσημβρίας, ὑπάρχουσιν ἄλλα ἀνοιγόμενα τὴν μεσημβρίαν, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἢ καὶ διαρκούσης τῆς νυκτὸς ἀνοίγονται καὶ κλείονται τὴν μεθεπομένην ἡμέραν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν φυτῶν μετὰ ἐφημέρων ἀνθῶν εἶνε πρὸς μικρὸς ἐν σχέσει πρὸς τὰ πολυάριθμα ἐκεῖνα εἶδη, ὧν αἱ κάλυκες μένουσιν ἀνοικταὶ ἐπὶ ὁλοκλήρους ἡμέρας.

Τὸ ἀνοίγμα κεκλεισμένου τινὸς ἄνθους ἢ ἐπὶ το ποιητικώτερον ἢ ἔγερσις κοιμωμένου τινὸς φυτοῦ γίνεται διὰ τῆς κινήσεως τῶν πετάλων τοῦ ἄνθους εἰς φυγόκεντρον διεύθυνσιν, κατὰ ἐναντίαν δὲ διεύθυνσιν ταῦτα κινεῖνται ὅταν θέλῃ τὸ ἄνθος νὰ κοιμηθῇ. Ὁ βαθμὸς τοῦ ὑπνου δύναται ἐν τούτῳ νὰ ᾖ διάφορος, κατὰ διαφόρους δὲ ὥρας τῆς ἡμέρας ἀνοίγονται καὶ κλείονται τὰ ἄνθη τῶν διαφόρων φυτῶν. Μερικὰ ἀρχίζουν νὰ ἀφυπνίζονται καὶ νὰ ἐγρηγορῶσι μικρὸν ἂν ὁ ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, πολλὰ ἀγαπῶσι τὸν ὑπνον περισσώτερον καὶ ἐξυπνῶσιν ἂν οὐ πρῶτον ἢ πρῶτὴν δρόσος ἐξαφανισθῇ καὶ καταστῇ θερμότερος ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ. Ἀλλὰ πάλιν ἀναπετανούσιν τὰ πέταλά των μόνον εἰς τὴν μεσημβρίαν καὶ φαίνονται ἀρεσκόμενα μόνον εἰς τὴν θέρμην τῶν καθέτων ἀκτῖνων τοῦ ἡλίου. Καὶ ἐν ᾧ ταῦτα πάντα μετὰ τὴν ἡμερινὴν τὴν ἐργασίαν ἐτοιμάζονται ὅπως κοιμηθῶσιν, ἀρχίζουν ἄλλα περὶ τὸ ἑσπέρας νὰ ἀνοίγνται, θέλοντα ν' ἀπολαύσωσι τὴν ἑσπερινὴν δρόσον καὶ τὴν αὔραν αἰθρίας καὶ ἀστεροέσεως νυκτὸς. Ὁ ἀριθμὸς ὅμως τῶν νυκτερινῶν ἀνθῶν εἶνε μικρὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐγρηγορούντων. Τὰ πλεῖστα ἄνθη, ἅτινα περιοδικῶς ἀνοίγονται καὶ κλείονται, εὐρίσκει τις κατὰ τὰς ὥρας ἡμέρας τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ θέρους, ὁ δὲ Λινναῖος, ὅστις περὶ τοῦ ὑπνου τῶν φυτῶν συνέλεξε τὰς πλείστας παρατηρήσεις, διήρесе τὰ ἐν λόγῳ ἄνθη εἰς τρεῖς κλάσεις: α) εἰς μετεωρολογικά, τὰ ὅποια κατὰ τὴν ἔντασιν τῶν ἡλιακῶν ἀκτῖνων, τὸ ποσὸν τῆς ὑγρασίας καὶ τὸν βαθμὸν τῆς θερμότητος ἐν τῷ ἀτμοσφαιρικῷ ἀέρι ἀνοίγονται καὶ κλείονται ἐνωρίτερον ἢ ἀργότερον, β) εἰς ἡλιακά, τὰ ὅποια τὸ πρῶτὸν τόσον ἐνωρίτερον ἐγείρονται τοῦ ὑπνου, ὅσον ὀλιγώτερον ἀπέχει ἡ ἡμέρα ἀπὸ τοῦ ἡλιοστασίου, καὶ τὰνάπαλιν, γ) εἰς ἱσημερινά, τὰ ὅποια πάντοτε ἔχουσι τὰς αὐτὰς ὥρας τοῦ ὑπνου καὶ τῆς ἐγέρσεως.

Ἐκ τῶν μετεωρολογικῶν παραγόντων ἡ θερμοκρασία τοῦ ἀέρος ἔχει ἴσως τὴν σημαντικωτέραν ἐπιρροήν, ἐν ᾧ τὸ φῶς εἰς πολλὰ φυτὰ φαίνεται, ὅτι δὲν εἶνε ἀναγκαῖος καὶ ἀναπόφευκτος ἔρως, διὰ τὰς διαφόρους κατὰ τὸν ὑπνον τῶν ἀνθῶν τῶν κινήσεις. Ὅταν διέρχεται τὸ φῶς διὰ τῶν χρωματισμένων πετάλων, ἀπορροφᾶται ἐν μέρος αὐτοῦ, ἀναλόγως δὲ πρὸς τὴν ἐν τῷ ἄνθῳ χρωματιστικὴν ὑλὴν ἀπορροφῶνται ὠρισμένα τινὲς φωτεινὰ ἀκτῖνες. Ἐκ τῆς ἀπορροφῆσεως ταύτης ἀναπτύσσεται θερμότης, ἥτις θερμαίνουσα τοὺς ἴστους ἐπηρεάζει τὰς διαφόρους κινήσεις τῶν ἀνθῶν.

Αἱ κινήσεις αὗται φυσιολογικῶς ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν φαινομένων τῆς αὐξήσεως. Εἶνε δὲ ἄξιοι ὅχι μόνον νὰ ἐκλύσωσιν ἐφ' ἑαυτὰς τὴν προσοχὴν καὶ τὸ βλέμμα

τοῦ εἰδήμονος, ἀλλὰ καὶ παντὸς μεμορφωμένου ἰδιώτου νὰ κινήσωσι τὸ ἐνδιαφέρον. Τὴν σήμερον γνωρίζομεν πλεῖστα καὶ λίαν ἀξιοπερίεργα φαινόμενα κινήσεως τῶν φυτικῶν ὀργανισμῶν, περὶ τῆς υπάρξεως τῶν ὁποίων οὐδεμίαν γνῶσιν εἶχον οἱ βοτανικοὶ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, πολλὰ δὲ ἄλλα,

γνωστὰ μὲν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Λινναίου, μὴ δυνάμενα ὅμως νὰ ἐξηγηθῶσι, ὁρθῶς ἐξηγοῦνται τὴν σήμερον χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας καὶ τὰς ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας τῶν φυσιολόγων.

* — *

Ο ΝΕΚΡΟΜΑΝΤΙΣ.

(Εἰκὼν ὑπὸ Α. ΛΑΔΜΟΥ.)

Ἀρχαῖον καὶ προγονικὸν εἶνε τὸ ἔθος εἰς ὠρισμένας ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ νὰ ἐπισκεπτόμεθα τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν διαφόρους προσφορὰς εἰς ἐνδειξιν ὅτι δὲν τοὺς ἐλησμονήσαμεν καὶ ὅτι ἡ ἀνάμνησίς τῶν θὰ μᾶς μένη ἀείποτε προσφιλέως. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, ἃς καὶ ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία καθιέρωσε, νομίζομεν ὅτι αἱ ψυχὰι τῶν ἀποθανόντων οἰκειῶν καὶ ἀγαπητῶν ἡμῖν ὄντων ἐμφανίζονται τρόπον τινὰ εἰς ἡμᾶς περιβεβλημένοι θεῖαν καὶ οὐρανίαν αἴγλην καὶ ὥσπερ ἐξ ὑψηλοτέρης σφαίρας ἐπιβλέπουσαι καὶ εὐλογοῦσαι τὴν ἐν τῷ βιωτικῷ σάλῳ πορείαν μας.

Πρὸ πάντων δ' αἰσθανόμεθα αὐτὰς ἐγγύτερον ἡμῶν, ἐὰν προσέλθωμεν εἰς τὸν τόπον ἐν ᾧ κεῖνται τὰ γήινα αὐτῶν λείψανα· ἐκ τῶν κλάδων τῶν πυκνοφύλλων δένδρων τοῦ νεκροταφείου ἀκούομεν τὸ ἀθόρυβον σχεδὸν πτερύγισμα νυκτερινοῦ τινος πτηνοῦ καὶ τὸν ἦχον τοῦτον ἐκλαμβάνομεν ὥς τὸ πνεῦμα ἢ τὴν σκιάν τοῦ τεθνεώτος, ὅστις γενόμενος πτώμα διετήρησε τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, ὡς ὑπερφυσικὸν καὶ ἀόρατον ὄν, — ὡς ἀθάνατος ψυχὴ, ἥτις ἀπηλλάγη τῶν τοῦ σώματος αὐτῆς δεσμῶν. Ψυχὴ· καὶ τί ἄρα γε σημαίνει ψυχὴ; Παρ' ὅλα τὰ διδάγματα τῆς ψυχολογίας πάντες σχεδὸν παραδεχόμεθα καὶ θεωροῦμεν αὐτὴν ὡς ἐν φάσμα, τὸ ὁποῖον ζῶντος τοῦ σώματος κάθηται ἐν αὐτῷ καὶ τὸ κυβερνᾷ καὶ μετὰ θάνατον τὸ ἀφίνει καὶ περιέρχεται τῇδε καὶ ἐκεῖσε ἄνευ σκοποῦ.

Τοιαύτην ἐνόμιζον τὴν ψυχὴν οἱ ἄνθρωποι πάντοτε, διότι οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἐμμένουσιν εἰς τὰ παλαιὰ καὶ αἱ προλήψεις καὶ αἱ πλάναι φαίνονται ὥσπερ νὰ ᾔνε ἀναπόσπαστοι ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Οἱ πρόγονοι ἡμῶν καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐτελειοποίησαν τὸ εἶδος τοῦτο τῆς πρὸς τοὺς νεκροὺς συγκοινωνίας καὶ ἡμεῖς ἐξακολουθοῦμεν, καὶ μεθ' ἡμῶν πάντα τὰ ἄλλα ἐπὶ γῆς ἔθνη, νὰ συσχετιζόμεθα πρὸς τὰς ψυχὰς τῶν τεθνεώτων, ὑπὸ ἄλλο βεβαίως πρόσχημα καὶ κατὰ διάφορον ἁπλῶς τρόπον. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι εἶχον τὰ ψυχασάββατά των καὶ ἄλλας νεκρικὰς ἐορτάς, καθ' ἃς ἐπεσκέπτοντο τοὺς τάφους, ἐστόλιζον αὐτοὺς δι' ἀνθῶν καὶ διὰ καιομένων λαμπάδων, καὶ παρῆγον εἰς τοὺς προσφιλεῖς αὐτῶν νεκροὺς ἐκτὸς τούτων καὶ ἄλλα θετικώτερα δείγματα τῆς εὐσεβοῦς των συμπαθείας. Τοῖς ἔφερον φαγητὰ καὶ ποτά, ὥσπερ νὰ ἠδύναντο οὗτοι νὰ φάγῃσι καὶ νὰ πῶσι, πρὸ πάντων δὲ ἄλευρον, ἔλαιον, γάλα, μέλι, οἶνον καὶ τὸ ἀχνίζον αἷμα τῶν θυμάτων, τὰ ὁποῖα ἀποκλειστικῶς ἔθυσον χάριν αὐτῶν καὶ ἔφερον αὐτοῖς καὶ ἄλλα δῶρα. Καὶ παρ' ἡμῖν τὴν σήμερον δὲν συμβαίνει τι διάφορον κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ψυχασαββάτου, ὅτε ὁ καθείς μεταβαίνει εἰς τὸ νεκροταφεῖον, φέρων προσφοράν, οἶνον, κόλλυβα κτλ. μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι ἡ ἐκκλησία ἔδωκεν εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην θρησκευτικὸν τύπον, τὴν ἐνέδωσε τὸν μανδύαν τῆς σοβαρότητος καὶ τῆς προσευχῆς πρὸς τὸ ὑπέρτατον ὄν, πρὸς ὃ πάντες κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀποτεινόμεθα παρακαλοῦντες,

ὅπως ἐλεήσει καὶ συγχωρήσῃ τὰς ψυχὰς τῶν κεκοιμημένων ἡμῶν ἀδελφῶν.

Ὁ λόγος ὅμως δι' ὃν κυρίως ἡ Ἐκκλησία ἀντεπεξῆλθε κατὰ τῆς αἰτίας ταύτης τῶν ἐθνικῶν ἐορτῆς ἐγκείται εἰς τὸ ὅτι βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον κατὰ τὰς τελετὰς ταύτας ἐξετελοῦντο μαγεῖται καὶ διάφοροι ἄλλαι γοητεῖαι. Ἀφ' οὗ ἅπαξ εἶχον οἱ ἄνθρωποι τὴν συναίσθησιν ὅτι συνεκοινωνοῦν πρὸς τοὺς νεκρούς, οὐς ἐθεώρουν σοφοὺς καὶ προφητικούς, καὶ ἀφ' οὗ ἠδύναντο νὰ προσφέρωσιν αὐτοῖς δῶρα καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶσιν αὐτούς, ἐσκέφθησαν ἐπομένως νὰ ἐπωφεληθῶσι τὴν προσέγγισιν ταύτην καὶ νὰ ἐπερωτῶσι τὰ πνεύματα περὶ πραγμάτων ἀποκρύφων ἢ μελλόντων νὰ συμβῶσιν. Οὕτως ἐγεννήθη ἡ νεκρομαντεία, ἥτις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν τὸ κατ' ἀρχὰς ἐσήμαινε τὴν ἀκακὸν συνομιλίαν πρὸς ἀγαπητὸν νεκρὸν, ὡς π. χ. εὐπειθὴς τις υἱός, πρὶν ἢ συλλάβῃ ἀπόφασιν τινα, θὰ ἐπήγγινεν εἰς τὸ τάφον τῆς μητρὸς του καὶ θὰ τῇ ἐξέθετε μετὰ παιδικῆς ἀφελείας τὰς σκέψεις του, παρακαλῶν ὅπως αὐτὴ τὸν βοηθήσῃ καὶ τὸν φωτίσῃ εἰς τὸ καλόν.

Ταχέως ὅμως ἤρχισαν ν' ἀποτεινῶνται καὶ πρὸς πνεύματα, ὅπως μὲν ξένα, τὰ ὁποῖα ὅμως προσεπάθουν νὰ προσελκύσωσι διὰ τῆς παραδέσεως δῶρων, θυμάτων καὶ φαγητῶν, τὰ ὁποῖα ἐκεῖνα μετ' ἀγάπης ἔτρωγον κατὰ τὴν ζωὴν των. Ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ μία ὁλόκληρος βραψωδία φέρει τὸν τίτλον „νέκυια“. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὁδηγεῖται ὑπὸ τῆς Κίρκης νὰ ὀρύξῃ τάφρον εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς γῆς, ὅπου δὲν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος καὶ ἐπικρατεῖ αἰώνιον σκότος, καὶ ἐκεῖ εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἄδου νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς νεκροὺς μέλι, οἶνον καὶ γάλα καὶ νὰ θύσῃ εἰς αὐτοὺς μέλανα κριὸν καὶ πρόβατον, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀφήσῃ τινα αὐτῶν νὰ πλησιάσῃ εἰς τὰ θύματα, πρὶν ἢ ὁ Τειρεσίας πῇ ἐκ τοῦ αἵματος καὶ προσέπῃ αὐτῷ τὰ συμβησόμενα. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξετέλεσε τὴν συμβουλὴν τῆς σοφῆς μαγίσσης καὶ ἐπιτυχῶναι τοῦ ποθομένου. Ἐνταῦθα ὅμως παρατηροῦμεν μίαν πρόοδον εἰς τὴν νεκρομαντείαν· ὁ ἐξορκισμὸς δὲν γίνεται πλέον ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν νεκρῶν, ἀλλ' εἰς τὰς πύλας τοῦ Ἄδου. Τοιαῦται ὅμως πύλαι ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι πολλαὶ καὶ παρ' ἐκάστην ἐξ αὐτῶν εὐρίσκετο καὶ ἐν χρηστήριον. Τὸ ἀρχαιότερον καὶ περιφημότερον ἐξ αὐτῶν εὐρίσκετο παρὰ τὴν ἐλώδη λίμνην τῆς ἐν Ἠπείρῳ κειμένης Θεσπρωτίας, εἰς ἣν ἐξέβαλλεν ὁ ποταμὸς Ἀχέρων. Ἡ φοβερὰ καὶ πλήρης μυστηρίου θέα, ἣν παρῆγεν ὁ μεταξύ ἀποκρήμων βράχων καὶ ζοφερῶν χαράδρων ῥέων ποταμὸς συνηνωμένη μετὰ τῶν νοσηρῶν ἐξατμίσεων τῆς λίμνης ταύτης ὑπῆρξε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ αἰτία, ὅπως ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς λαὸς πιστεύσῃ, ὅτι ἐνταῦθα ἦσαν ἀνοικταὶ αἱ πύλαι τοῦ Ἄδου καὶ ὅτι ἐντεῦθεν ἠδύναντο νὰ πλησιάσῃ τις εἰς τὰ πνεύματα τῶν τεθνεώτων. Ἐνταῦθα ἔστειλε τοὺς ἀγγελιαφόρους του ὁ τύραννος τῆς Κορίνθου Περίανδρος, εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅτε ἠθέλε νὰ μάθῃ